

VOGELJAAR 1991

VAN SPIEGELPLAS TOT EEMMEERKUST

S.H.Poelstra

Het is 18 januari en prettig koud, een zonnetje beschijnt het glinsterende ijs in de sloten en via het Bergse Pad fiets ik naar de Spiegelplas.

Hier trekt een kleine fuut-achtige de aandacht; de rechte snavel in combinatie met het zwart-wit contrast aan kop en hals wijst uit, dat het om een Kuifduiker gaat.

Onder de hier overwinterende Brilduikers één mannetje in een soort overgangskleed, dus gekleurd als een vrouwtje met een bruine kop, waarin de gebruikelijke witte brilvlek.

De hierna volgende weken wordt het toenemend winters; begin februari vormt zich op een groot deel van het Gooimeer een ijslaag bij nachttemperaturen van 10 graden onder nul. Na sneeuwval op 15 februari ontstaat een schitterende, oogverblindend witte vlakte. Iets westelijk van de Huizerpier echter, tegen de rietkraag aan, blijft een stukje open water waarin wat Nonnetjes, een vrouwtje Grote Zaagbek, Smienten, Tafeleenden en Bergeenden zwemmen; een groepje Wintertalingen staat te kleumen op het ijs en enkele mannetjes Grote Zaagbek vliegen over een prachtig winters tafereel.

Op 15 maart wacht mij weer een verrassing aan de Spiegelplas, dit keer is het een Roodhalsfuut, weinig schuw en op korte afstand; de kop doet duikerachtig aan, de wangen zijn grijsachtig, de nek kleurt al rossig en de snavel is geelachtig met een donkere punt. Hij duikt vrij vaak onder en werkt éénmaal iets eetbaars naar binnen. Eh de mensen die in deze plas verontreinigd slib zouden willen storten, omdat het water hier relatief nog zo schoon is, zijn die er nog?

Vervolgens aan de zuidoost-zijde van het Naardermeer een foeragerende Rotgans in de buurt van een groepje Grauwe Ganzen, een exemplaar van de donkere vorm (*Branta bernicla bernicla*).

Uit navraag bij de Hilversumse afdeling groenvoorzieningen bleek, dat de vogel niet afkomstig kon zijn uit de kleine dierenverzameling in de naburige Hilversumse Meent.

Op 23 maart in een wiel bij de zomerdijk in het noordelijk Eempoldergebied een mannetje Pijlstaart, wat overvliegende Slobeenden en een mannetje Grote Zaagbek en een mannetje Blauwe Kiekendief, neerstrijkend in een rietkraag.

Ook houdt zich hier een groep van circa 270 foeragerende Grauwe Ganzen op, die evenwel regelmatig worden verstoord door boeren met mestsproeijs - de hele polder is vergeven van de stront en zo ruikt het er ook! - en dan nemen ze de wijk naar het aangrenzende Eemmeer. Heel mooi weerklinkt in deze omgeving ook de op- en neergaande baltszang van de Goudplevier, een mooi noordelijk toendrageluid.

Dit voorjaar viel me op, dat er behalve in het Eempoldergebied en het vierde kwadrant betrekkelijk weinig Grutto's te zien en te horen waren. Op 12 april fietste ik een uitgebreid traject met polders bij Nederhorst den Berg, rond het Naardermeer en bij het Naarderbos: in het geheel slechts één Grutto! Nederland.... Gruttoland?

Om tureluurs van te worden, want daarvan waren er (gelukkig!) op hetzelfde traject wel 15 te zien.

In het noordelijk Eempoldergebied valt op 20 april de aanwezigheid op van zo'n 130 Goudplevieren, waarvan zeker 30 exemplaren in de noordelijke vorm met de mooie zwarte onderdelen en wangtekening; ook de zuidelijke vorm is te onderscheiden, maar de meeste vogels zijn nog in winterkleed; het is een grandioos gezicht, als ze plotseling allemaal op de wieden gaan, in één grote zwerm rondvliegen en dan opeens weer neerstrijken.

Op 29 april naar het Flevolandse, via het Naarderbos. Hier roffelt een mannetje Grote Bonte Specht op het metalen plaatje rond de invliegopening van een mezenestkast, wat het geluid natuurlijk aanzienlijk versterkt.

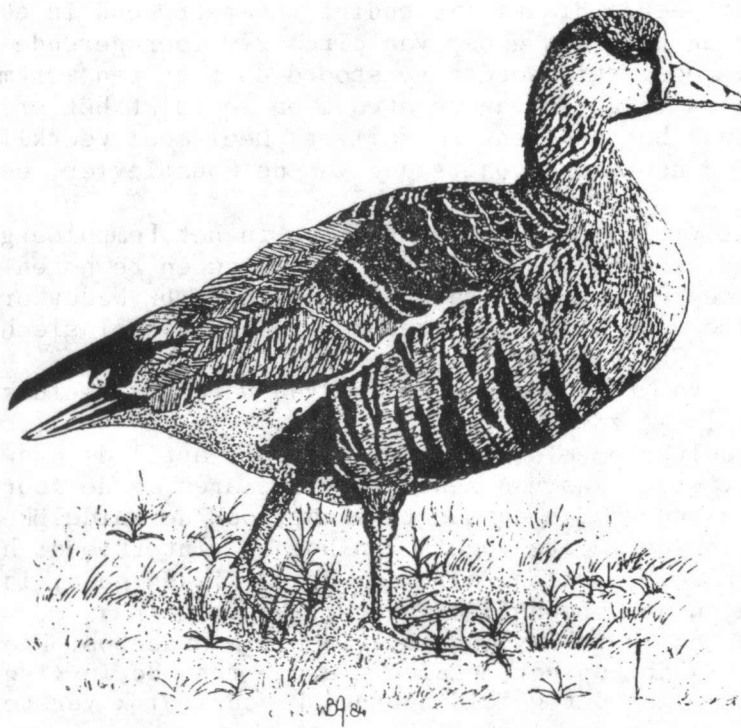
In het struikgewas zingen Braamsluiper en Zwartkop en rond de spartelvijver foerageren een Gele en wat Witte Kwikstaarten en ruziën twee Kleine Plevieren. Later, ter hoogte van Pampushaven, strijkt een Rosse Grutto neer, die enige tijd kan worden geobserveerd: iets opgewipte snavel, mooi roodbruine hals en onderzijde en gebandeerde staart, geen witte vleugelstreep; met zijn donkere roestrode kleur kan het heel goed een mannetje zijn geweest.

Aan de polderkant van de Oostvaardersdijk zeilt een mannetje Blauwe Kieken-dief boven de rietkragen. Bij de Blocq van Kuffeler foerageren Kluten, Krak-eenden, Pijlstaarten en Slobeenden, een Rietzanger zingt in baltsvlucht en in een struikje "snirrrt" zowaar een fraai zichtbare Sprinkhaanrietzanger! Aan de Knardijk op het pad naar de vogelobservatiehut zijn heel mooi twee zingende mannetjes Blauwborst te zien en te horen, waarvan één heel dichtbij in een rietstengel. Boven de Oostvaardersplassen scheren heel sierlijk een 30-tal Dwergmeeuwen en even vliegt er één pal boven mij.

Op 4 mei dwarrelen deze vogels boven het Gooimeer, vooral ter hoogte van het Gooierdijkpark (Huizen), maar ook elders, zoals bij de Aanloophaven en soms langs bootjes en tussen surfers door. Een prachtig schouwspel, want ook Visdiefjes en wat Zwarte Sterns zijn van de partij.

Een sprongetje door de tijd doet mij op 24 augustus belanden in de omgeving van de Oostdijk bij Naarden, waar mijn kijker-oog valt op een grote roofvogel, zittend op een paal, die een Visarend blijkt te zijn! Onmiskenbaar, donkerbruine mantel, witte onderzijde, kop en nek en een duidelijke zwarte band door het oog. Met de enigszins hoekige vleugelboeg maakt de zittende vogel een nogal massieve indruk. Een overvliegende Buizerd verstoort hem echter, hij vliegt op, beschrijft een grote cirkel richting Oud Valkeveen en komt dan tegen de wind in terug-vliegen, ongeveer op de grens van rietkraag en water, waarbij de iets geknikte vleugels en gebandeerde staart goed zichtbaar zijn. Vermeldenswaard is ook, dat hij daarbij enkele malen gedrag vertoont dat aan 'bidden' herinnert. Curieus is overigens, dat hij in zijn vlucht danig wordt lastig gevallen door een Visdiefje, zodat hij enkele malen ontwijkende bewegingen maakt; het "pesten" door het Visdiefje vindt zelfs boven land plaats en drijft de prachtige arend behoorlijk in het nauw.

Kolgans

Betreft dit nu louter een algemene aandrift tot "roofvogeltje pesten" of werd de arend als voedselconcurrent gezien?

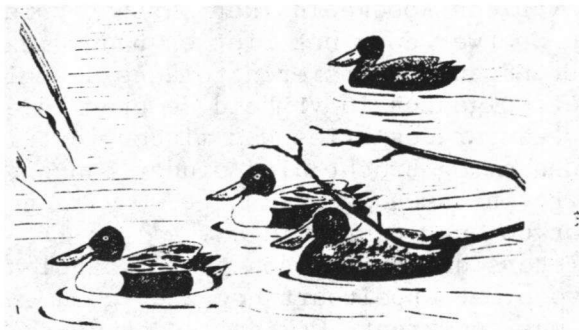
Op 20 september op de Spiegelplas een jong-volwassen Roodhalsfuut, met het streep patroon van het jonge-futen-kleed nog duidelijk zichtbaar op de grijs-witte wang. De nek kleurt al heel duidelijk rood, de snavel is geel-met-zwart. Aan de zuidwestzijde van het Naardermeer een Boomvalk op een paaltje, die het kennelijk op de rondvliegende zwaluwen heeft voorzien; na een duikvlucht, die hem kennelijk geen prooi oplevert, kringelt hij tot grote hoogte op en verdwijnt uit het gezicht.

Rond 26 oktober komen de Kleine Zwanen richting het Gooimeer, vanaf de uitkijkpost Magdaleen zijn er zeker een 230 stuks te zien, een prachtig gezicht. In de omgeving van het Naarderbos onverwacht een Witgatje, dat roepend opvliegt en in westelijke richting verdwijnt.

Eind november groeit het aantal Smienten bij de Stichtse Brug, we horen 'snachts en 's ochtends de ganzen overkomen, we zien de eerste Koperwieken en Kramsvogels, Grote Zaagbekken en Nonnetjeskortere dagen, lagere temperaturen, herfstkleuren!

Op het Eemmeer, iets ten oosten van de Stichtse Brug, op 7 december een groep van zo'n 30 Kolganzen; opeens komt een Indische gans roepend aanvliegen uit de richting van de Eemmonding en strijkt bij de kollen neer. Aan de oude Eemmeerkust foerageert een Bonte Strandloper en nu we het er toch over hebben.... nog iets merkwaardigs op het vierde kwadrant! Daar foerageert een flinke zwerm Kieviten, vermengd met 160 à 170 Goudplevieren in duidelijk winterkleed. Mijn oog valt echter op een aantal veel kleinere scharrelaars, die dwergjes zijn vergeleken met de Goudplevieren en ook kleiner dan de hier aanwezige Spreuwen.

Slobeend

Ze pikken bedrijvig tussen de grassprietten, hebben witte buikjes, een donker grijsbruinachtige bovenzijde en een witachtige vleugelstreep. De witte stuit en staartzijden en de rechte zwarte stuitstreep vallen ook nogal op, de snavel vertoont een lichte kromming nabij de punt, kortom... na wat geblader in een goede vogelgids wordt het duidelijk dat het hier om Bonte Strandlopers gaat, die zich hier zo'n beetje als weidevogels lopen te gedragen!

Deze boeiende soort staat mede als wintergast bekend en kon op een latere datum uitstekend worden vergeleken met de even grote Veldleeuwerik; ook werd de schrille, ietwat raspende roep meermalen beluisterd.

Op 27 december een opmerkelijke waarneming van twee Roodborsttapuiten in de kuststrook van het Eemmeer, iets oostelijk van de Stichtse Brug. De vogels zaten beurtelings op paaltjes of prikkeldraad en waren dof donkerbruin gekleurd met wat wit op buik en stuit, de witte halsvlekken en kastanjebruine tinten waren niet waarneembaar of in ieder geval onduidelijk. Gedrag en uiterlijk sloten echter verwarring met andere soorten uit.

In het noordelijk Eempoldergebied tenslotte een langgerekte groep van circa 150 Kleine Zwanen, waaronder ongeveer 20 juvenielen, waakzaam foeragerend in de langzaam duisterende namiddag.

Einde 1991.... op de drempel van 1992..... en nu ik dit schrijf zijn vele VWG-ers al in een terechte jubileumroes. VWG Het Gooi en Omstreken, ik wens jullie geluk en nog vele vogeljaren!